

Türkiye, siyasal, toplumsal, kültürel, ekonomik ve demografik açılardan birtakım dönüşümler yaşamaktadır. 1999 Aralık ayında Avrupa Birliği üyesi ülkelerin devlet başkanları ve başbakanları tarafından Türkiye'ye "aday ülke" sıfatı verilmesiyle birlikte Türkiye'nin, Birliğe üyelik yolunda önemli birtakım reformları gerçekleştirdiğini ve Türkiye toplumunun birtakım tabularıyla yüzleşmeye başladığını pek çoğumuz hatırlayacaktır. 2005 yılı itibariyle Katılım Müzakerelerinin başlamasını müteakiben muhtemelen müzakereler ile birlikte gerçekleştirilmesi gereken yapısal dönüşümlerin siyasi ve iktisadi maliyetlerinden ötürü Türkiye'nin AB perspektifinde birtakım sorunlar yaşanmaya başladığı görülmüştür. Müzakerelerde yaşanan tıkanmanın ardından özellikle 2008 yılı itibariyle bütün dünyayı sarsan küresel finansal krizin AB'yi de olumsuz yönde etkilemesiyle birlikte Türkiye kamuoyu ve devlet aktörleri arasında AB'nin cazibesinin azalmaya başladığı tesbit edilmiştir. Öyle ki, 2013 yılı başlangıcında Türkiye'nin AB'ye üyeliğini destekleyenlerin oranı % 34'e kadar düşmüştür.

2013 yılı yaz aylarında yaşanan Gezi Olayları'ndan sonra ve özellikle Suriye'de yaşanan iç savaşın ülkemizde yol açtığı siyasal ve toplumsal istikrarsızlığın da etkisiyle Türkiye kamuoyunun yeniden AB perspektifini sahiplenmeye başladığı görülmüştür. Bugün geline nokta Türkiye'nin AB üyeliğine ilişkin kamuoyu desteğinin yüzde altmışı aşmış olmasını, herhalde ülke içinde yaşanan siyasal ve toplumsal istikrarsızlık karşısında kamuoyunun bir tür istikrar arayışına girmiş olmasıyla açıklamak mümkün olsa gerek. Her ne

kadar, AB kendi içinde önemli gerilimler yaşamaya ve giderek aşırı sağ ve popülist siyasal retoriğin pençesine kendini belli ölçüde kaptırmış olsa da kişi başına düşen milli gelir oranlarına bakıldığında hâlâ ortalamasının Türkiye'deki kişi başına düşen milli gelir ortalamasının en azından iki katı olduğu görülmektedir.

Türkiye ve Avrupa Birliği arasındaki siyasal, toplumsal, kültürel ve iktisadi etkileşimler artan oranda varlığını sürdürmektedir. Türkiye, AB çıpasını pek çok açıdan kendine referans olarak alan bir ülke olduğundan, Avrupa Çalışmaları disiplininin hızla yayıldığı ve çok sayıda bilimsel yayının gerçekleştirildiği bilimsel bir alana sahip bir ülke olarak da karşımıza çıkmaktadır. Avrupa Birliği alanında gerçekleştirilen bilimsel araştırmaların ve yayınların yanı sıra Türkiye'nin Birliğe entegrasyonunu mümkün kılacak büyük ölçekli yapısal projelerin çok farklı uluslararası, ulusal ve yerel aktörlerin katılımıyla gerçekleştirilmeye devam ettiği görülmektedir. 2007 yılından bu yana Avrupa Birliği - Türkiye ilişkileri bağlamında bilimsel programlar yürüten, açtığı sertifika programlarıyla AB hakkındaki objektif bilgiyi kamuoyuna taşıyan ve çok sayıda araştırma projesi gerçekleştiren İstanbul Bilgi Üniversitesi'nin aynı zamanda ilk Mükemmeliyet Merkezi olan Avrupa Birliği Enstitüsü olarak da bilimsel ilkelerden ödün vermeden çalışmalarımızı yürütmekteyiz.

Bilimsel çalışmalarımız sadece akademik alanda etki yaratmamış aynı zamanda karar alıcıların kararlarına etki etmiş ve belki de daha çok yurttaşlarımızın, üniversite ve ortaokul-lise öğrencilerimizin önyargılardan arınmış şekilde bilimsel ve objektif bilgi edinme süreçlerine katkıda bulunmuştur. Araştırmalarımız ve yayınlarımız sadece ulusal ölçekte değil aynı zamanda AB ölçeğinde de yankı bulmuş ve değer görmüştür. Öyle ki, Enstitümüz bu başarılarının karşılığında olsa gerek Avrupa Parlamentosu'nun resmi danışmanı olma sıfatıyla uzun süre çalışmalarını devam ettirmiştir. Bu çalışmalarımızın meyvelerini mümkün olduğunca şeffaf bir şekilde Enstitümüzün web sitesi olan <http://eu.bilgi.edu.tr> adresinden kamuoyu ile paylaşmaya özen gösterdik. Hazırlamaktan gurur duyduğumuz ve büyük övgüler alan pek çok projemiz oldu. Onlardan biri Lise öğrencileri için hazırladığımız *Avrupa Birliği'ne Giriş* adlı e-kitap omuştur. Animasyonları, videoları, yalın dille yazılmış üniteleri ve bilgisayar oyunlarını içeren ve ayrıca *Öğretmen Rehber* kitabı da olan bu çalışmamız <http://dijitalavrupa.bilgi.edu.tr> adresinden serbestçe erişilebilmekte olup bugün pek çok okulda yardımcı ders kitabı olarak da okutulmaktadır. Gururumuz olan bir diğer çalışmamız ise üniversite öğrencileri için hazırladığımız, yine İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları'nca yayımla-

nan ve bugün üçüncü baskısı çıkan *Avrupa Birliği'ne Giriş* kitabıdır. Ayhan Kaya, Senem Aydın, Yaprak Gürsoy ve Özge Onursal tarafından derlenen bu çalışma 2014 yılında Türkiye Bilimler Akademisi'nce en iyi ders kitabı ödülüyle ödüllendirilmiştir.

Elinizdeki bu derleme çalışması da yine bu amaçla ele alınmış ve uzun yıllardan bu yana İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile gerçekleştirdiğimiz Jean Monnet Mükemmeliyet Merkezi ortaklığımızın bir ürünüdür. İlk ve orta-egitimde katılımcı eğitim bağlamında çalışmalarımızı yürütürken İstanbul özelinde ve özellikle Beyoğlu ilçesi ve Şişli ilçesinde çok sayıda, neredeyse 8.000 kadar lise öğrencisine Avrupa Birliği konulu seminerler verdik. İstanbul ili içinde görev yapan yaklaşık 250 kadar öğretmene yine hizmet içi eğitimleri vermek suretiyle öğretmenlerimizin donanımlarına katkıda bulunmaya çalıştık. Bu çalışmaları yaparken özellikle başta İstanbul İl Milli Eğitim Müdürü Dr. Muammer Yıldız bize hep destek verdi. Kendisine teşekkürü bir borç biliriz. İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden arkadaşlarımız, Öğretmen Akademisi Vakfı ekibi, Beyoğlu Belediyesi Gençlik Merkezi ve Şişli Belediyesi Avrupa Birliği Merkezi çalışmalarımıza daima bitmeyen tükenmeyen bir şekilde destek verdiler. Onlar olmasaydı bu çalışmaları gerçekleştirmemiz mümkün olmazdı. Kendilerine minnettarız. İstanbul ili ilköğretim ve ortaöğretim ve meslek okulları öğretmenleri ve öğrencileri yıllardan beri bize destek oldular ve çalışmalarımıza daima ortak oldular. Onların varlığı daima güven cemiz ve enerjimiz oldu. Kendilerine şükranlarımızı sunuyoruz.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Rektörlüğü ve Genel Sekreterliği ile birlikte Üniversitemizin Projeler Ofisi, Tanıtım Birimi ve ayrıca tüm idari ve mali birimlerinin desteği olmasaydı bütün bu çalışmaları gerçekleştirmemiz ve yolculuğumuzun bu denli sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesi mümkün olmazdı. Üniversitemizden emeği geçen herkese kocaman bir teşekkür borçluyuz. Üniversitemizden daima seminerlerimize, eğitimlerimize, araştırmalarımıza, video ve animasyon çalışmalarımıza her zaman koşulsuz destek veren öğretim üyelerimize ve asistanlarımıza ayrıca teşekkür ederiz. Gerek Üniversite yönetimi, gerek idari birimleri, gerek öğretim üyeleri ve araştırma görevlileri ve gerekse öğrencilerimiz her zaman bize “İyi ki Bilgiliyiz” dedirttiler. Sadece bunun için dahi olsa onlara çok şey borçluyuz. Başta İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Dekanımız Prof. Dr. Aydın Uğur ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı Doç. Dr. Pınar Uyan-Semerci olmak üzere tüm öğretim üyeleri, araştırma görevlileri ve öğrencileri daima çalışmalarımızda bizi daima desteklediler ve ne zaman ihtiyacımız olsa yanımızda oldular. Onlarsız

hiçbir çalışma mümkün olmazdı. Onlara da kocaman bir teşekkür sunmak istiyoruz. Öğretmenlere ilişkin araştırmamızın saha kısmını yürüten sevgili meslektaşımız Doç. Dr. Emre Erdoğan ve INFAKTO araştırma ekibine ayrıca teşekkür ederiz.

Türkiye’de akademik yayıncılıkta uzun bir soluk açan İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları Yayın Yönetmeni Fahri Aral’a desteği ve dostluğu için teşekkür ediyor, onun desteği olmaksızın bilimsel yolculuğumuzun kolay olmayacağını da altını çizmek istiyoruz. Ona ve Yayınevi çalışanlarına tüm destekleri için tekrar teşekkür ediyoruz.

* * *

Elinizdeki bu kitap 2013-2016 yılları arasında Avrupa Birliği Enstitüsü olarak yürüttüğümüz ve Enstitümüze Jean Monnet Mükemmeliyet Merkezi unvanını kazandıran “Okulda Avrupa Değerleri” Projesi’nin nihai ürünüdür. AB Erasmus + çerçevesinde fonlanan bu proje bünyesinde Öğretmen Seminerleri ve lise öğrencileri için Avrupa Birliği seminerleri düzenlenmiştir. Bu seminerlerin yanı sıra İstanbul Bilgi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde IR 479 İslâm ve Batı: Köprüler İnşa Etmek (*IR 469 Islam and the West: Bridging the Gap*) adlı bir Lisans dersi oluşturulmuş ve bu ders Güz dönemlerinde üç yıl boyunca verilmiştir. Yaklaşık 300 kadar öğrencinin aldığı bu ders yerli ve uluslararası öğrencilerin ilgisini çekmiştir. Projenin bütün çıktılarını proje sayfası olan <http://eu.bilgi.edu.tr/en/programs/jean-monnet-okulda-avrupa-degerleri/> linkinde bulmanız mümkündür.

Kitapta birbirinden değerli meslektaşlarımızın çok önemli katkıları yer almaktadır. Sırasıyla makaleleri kısaca özetlemek gerekirse, kitap beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölüm, Avrupa Değerleri, İkinci Bölüm Öğretmen Araştırması Sonuçları, Üçüncü Bölüm Çocuklar ve Demokratik Eğitim, Dördüncü Bölüm Toplumsal Cinsiyet ve Eşit Vatandaşlık ve Beşinci Bölüm ise Alternatif Pedagojik Uygulamalarını kapsamaktadır. Buna göre, Almanya’dan kitabımıza katkı veren ve İngilizce sunduğu katkısı Dr. İlkay Südaş tarafından Türkçeye tercüme edilen Uwe Krause, bu orijinal katkısında Avrupa perspektifinden çıkardığı Avrupa Değerler Atlası’nı bizlerle paylaşmaktadır. Yine orijinal araştırma örneklerinin sonuçlarını içeren İkinci Bölüm’ün ilk makalesinde Ayhan Kaya, Jean Monnet Mükemmeliyet Merkezi projesi başlangıcında öğretmenlerle yapılan niceliksel araştırmanın sonuçlarını okuyucuyla paylaşmaktadır. Bu bölümün ikinci ve üçüncü makalelerinde, Proje ortağımız ÖRAV araştırmacıları ve eğitimcileri olan Sonnur Özel, E. Ekin

Çapar ve Öznur Toper tarafından gerçekleştirilen “Etiketsiz Eğitim” projesinden çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir. Bu bölümün yine bir başka özgün çalışmasını Hakan Yücel ve Demet Lüküslü, Beden eğitimi öğretmenleriyle gerçekleştirdikleri bir araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak kaleme almışlardır.

Kitabın Çocuklar ve Demokratik Eğitim başlığını taşıyan Üçüncü Bölümü’nde Fethiye Erbil çocuk algısını ve çocuk katılımını tartıştığı makalesiyle katkıda bulunurken Ayşe Beyazova ve Melda Akbaş ise son yıllarda Türkiye toplumunu ve siyasetini fazlasıyla meşgul eden Suriyeli mülteci çocukların eğitim hizmetlerine erişim konusunda yaşadıkları sorunları yine kendi özgün araştırmalarının sonuçları üzerinden ele almaktadırlar. Bu bölümün son makalesi ise A. Zeynep Kılıç ve Gözde Durmuş tarafından kaleme alınmış olup okullardaki karar alma süreçlerine çocuğun katılımı konusunu tartışmaktadır.

Kitabın Dördüncü Bölümü’nü sadece toplumsal cinsiyet konusuna ayırdık. Jean Monnet Mükemmeliyet Merkezi çalışmalarından proje başlangıcından bu yana toplumsal cinsiyet, çocuk hakları, çevre, eğitim, kültürel çeşitliliğin yönetimi, göç ve hareketlilik gibi konulara hep odaklandık ve bu konular üzerinde farkındalık yaratılmasına katkıda bulunmaya çalıştık. Pınar Uyan-Semerci tarafından kaleme alınan bu bölümde kadınlar ve eşit vatandaşlık tartışması adalet kavramıyla harmanlanarak tartışılmıştır. Kitabın son bölümünde ise iki farklı alternatif pedagojik yaklaşıma ilişkin örnekler sergilenmiştir. Son bölümün ilk makalesinde Yörük Kurtaran, sivil toplum örgütleri üzerinden hareketle gençlik merkezlerinin ve hareketlilik olgusunun gençler için başlı başına alternatif okullar olarak işlev gördüğünü anlatmaktadır. Bu bölümün ve aynı zamanda kitabın son makalesinde ise Ayhan Kaya, Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli gençler üzerine gerçekleştirdiği alan çalışmalarından hareketle rap müziğinin ve grafiti sanatının alternatif bir öğrenim pedagojisi olarak nasıl kullanılabileceği konusundaki düşüncelerini okuyucu ile paylaşmaktadır.

AYHAN KAYA - GÜLPERİ VURAL - ASLI AYDIN